

USTAWA O OCHRONIE LUDNOŚCI I OBRONIE CYWILNEJ

Press kit

***- Potrzeba bardzo śmiałej, kompleksowej i wizjonerskiej legislacji, która na lata wzmocni ochronę ludności i obronę cywilną w Polsce - Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
Tomasz Siemoniak***

7 marca 2025 r.

**Ochrona ludności
i obrona cywilna**

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Spis treści

Jedna z najważniejszych ustaw tej kadencji	2
„Ochrona ludności nie ma barwy politycznej”	3
Główny cel: bezpieczeństwo	3
Ochrona ludności – co to oznacza?	4
Struktury ochrony ludności	5
Zasady funkcjonowania obrony cywilnej	6
Przekształcanie ochrony ludności w obronę cywilną	8
Planowanie w obronie cywilnej.....	8
Ewakuacja ludności	9
System Bezpiecznej Łączności Państwowej.....	10
Budownictwo ochronne (obiekty zbiorowej ochrony).....	10
Finansowanie systemu ochrony ludności i obrony cywilnej	12
Ustawa kluczowa do budowania naszego bezpieczeństwa	13

Jedna z najważniejszych ustaw tej kadencji

Przedstawiamy Państwu jedną z najważniejszych ustaw w tej kadencji, a być może też wykraczająca poza kadencję. Ustawa kompleksowo reguluje ochronę ludności i obronę cywilną w Polsce.

Historia pokazuje, jak tragiczne w skutkach mogą być konflikty zbrojne dla ludności cywilnej. Podczas II wojny światowej liczba ofiar wśród cywilów była ogromna. Obecnie widzimy to również na przykładzie wojny w Ukrainie. Ludność cywilna dla zbrodniarzy XXI wieku stała się celem, a jej ochrona jest naturalnym zadaniem każdego z państw.

Ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej **kompleksowo odpowiada** na społeczne oczekiwanie dotyczące bezpieczeństwa w obliczu zagrożeń – zarówno militarnych, jak i pozamilitarnych. Jej głównym celem jest **ochrona obywateli**, przy jednoczesnym poszanowaniu ich swobód. Dokument dostosowuje przepisy do współczesnych realiów i nowych wyzwań.

Obszar ochrony ludności i obrony cywilnej wymaga kompleksowej regulacji, adekwatnej do zmieniającej się rzeczywistości oraz pojawiających się nowych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Ustawa jest odpowiedzią na tą potrzebę.

Przez lata kwestie obrony cywilnej były zaniedbywane. Dodatkowo, po wejściu w życie ustawy o obronie Ojczyzny w marcu 2022 roku, powstała luka prawna, ponieważ usunięto przepisy dotyczące funkcjonowania obrony cywilnej oraz roli Szefa Obrony Cywilnej Kraju. Nowa ustawa ma wypełnić tę lukę i stworzyć solidne podstawy prawne do skutecznej ochrony ludności.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji Tomasz Siemoniak podkreślał w Sejmie, że ochrona ludności nie jest sprawą polityczną – dotyczy wszystkich obywateli, niezależnie od ich poglądów, **nie ma barwy politycznej**. Posłowie i senatorowie również dostrzegli wagę tego tematu i sprawnie pracowali nad ustawą.

Dziś potrzeba bardzo zdecydowanej, stanowczej legislacji, która na długie lata i dziesięciolecia wzmocni bezpieczeństwo i ochronę ludności, uzupełniając te filary bezpieczeństwa Polski, którymi są siły zbrojne, czyli cały komponent militarny i komponent sojuszniczy.

Nowe przepisy wzmacniają **rolę samorządów** w systemie bezpieczeństwa publicznego. To właśnie władze lokalne odgrywają kluczową rolę w ochronie ludności – są odpowiedzialne za wykrywanie zagrożeń, ostrzeganie mieszkańców, organizowanie schronienia i zapewnienie środków ochrony. Ich zadania obejmują również przygotowanie obrony cywilnej na wypadek wojny lub innych kryzysów.

Jak podkreślił wiceminister Wiesław Leśniakiewicz podczas debaty w Senacie 21 listopada 2024 roku, bezpieczeństwo Polski opiera się na dwóch filarach:

Mamy świadomość, że musimy mieć dwa ważne filary budowania naszego bezpieczeństwa. Pierwszy filar to jest filar militarny, oparty na siłach zbrojnych. Natomiast drugi filar, który będzie musiał gwarantować bezpieczeństwo obywateli, to jest ustawa o ochronie ludności, obrony cywilnej, szerokim komponentie podmiotowym i organizacyjnym

– mówił Wiceminister Wiesław Leśniakiewicz.

Ustawa nie ma charakteru operacyjnego, bowiem ten został opisany w innych ustawach - o zarządzaniu kryzysowym, o stanie klęski żywiołowej, o stanie wojennym i o stanie wyjątkowym. Jej głównym zadaniem jest zwiększenie odporności społeczeństwa poprzez określenie zadań i mechanizmów niezbędnych do skutecznej ochrony obywateli.

To ważny krok w kierunku lepszego przygotowania Polski na różne zagrożenia. Dzięki tej ustawie państwo będzie mogło skuteczniej chronić swoich obywateli – zarówno w czasach pokoju, jak i w sytuacjach kryzysowych.

„Ochrona ludności nie ma barwy politycznej”

Opracowana w MSWiA ustawa tworzy kompleksowy system ochrony ludności i obrony cywilnej zarówno w czasie pokoju jak i w czasie wojny. Określa zadania instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo oraz zasady planowania i wykorzystania zasobów na potrzeby ochrony cywilnej.

Przepisy regulują m.in. system wykrywania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania, użytkowanie obiektów zbiorowej ochrony oraz organizację obrony cywilnej, w tym powoływanie jej personelu.

Ustawa powstała we współpracy administracji rządowej, samorządów i środowisk akademickich. W jej tworzeniu uczestniczyły także organizacje pozarządowe oraz obywatele, którzy zgłaszali swoje uwagi i propozycje.

Główny cel: bezpieczeństwo

Celem ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej jest zapewnienie obywatelom bezpiecznego i odpornego środowiska w obliczu zagrożeń – zarówno militarnych, jak i pozamilitarnych. **Ustawa koncentruje się na bezpieczeństwie obywateli.**

System ochrony ludności opiera się na istniejących instytucjach i służbach. Chodzi o optymalne wykorzystanie potencjału krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (szczególnie Państwowej Straży Pożarnej i ochotniczych straży pożarnych), struktur zarządzania kryzysowego, Systemu Powiadamiania

Ratunkowego, Państwowego Ratownictwa Medycznego, podmiotów leczniczych oraz organizacji pozarządowych.

Nowe przepisy pozwalają lepiej skoordynować ich działania, aby były szybsze i skuteczniejsze.

Ustawa ma na celu:

- zapewnienie ciągłości działania najwyższych władz państwowych i administracji publicznej w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny;
- zwiększenie zdolności państwa do ochrony obywateli oraz wszystkich osób przebywających na terytorium Polski;
- wzmocnienie obrony cywilnej i jej gotowości do reagowania na zagrożenia, takie jak klęski żywiołowe czy działania wojenne.

Ustawa usprawnia zarządzanie systemem bezpieczeństwa, określając rolę i zadania kluczowych instytucji państwowych. Regulacja ma stworzyć jasne zasady współpracy służb i organizacji odpowiedzialnych za ochronę ludności, a także poprawić koordynację pomocy humanitarnej i dostępność niezbędnych zasobów.

Ustawa kładzie również nacisk na **edukację społeczną i zwiększenie świadomości** obywateli w zakresie reagowania na zagrożenia. Ma to na celu nie tylko poprawę bezpieczeństwa, ale także ograniczenie skutków kryzysów.

Ochrona ludności to jedno z podstawowych zadań państwa. Obejmuje ona nie tylko ratowanie życia i zdrowia obywateli, ale także ochronę mienia, dziedzictwa kulturowego i środowiska. Współczesne zagrożenia mogą mieć różny charakter – od katastrof naturalnych po terroryzm, cyberataki, ataki hybrydowe czy konflikty zbrojne.

Zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom wynika bezpośrednio z Konstytucji RP. Zgodnie z jej przepisami, państwo ma obowiązek chronić swoich obywateli zarówno w czasie pokoju, jak i w sytuacjach kryzysowych, stanach nadzwyczajnych oraz wojny.

W związku z szerokim spektrum zagrożeń i koniecznością zapewnienia ochrony obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i innych osób przebywających na jej terytorium ustawa precyzuje, jakie instytucje są odpowiedzialne za ochronę ludności i jakie mają zadania.

Ochrona ludności – co to oznacza?

W ustawie ochrona ludności to system obejmujący organy administracji publicznej, których zadaniem jest zapewnienie bezpieczeństwa obywateli. Dotyczy to ochrony życia i zdrowia, mienia, infrastruktury niezbędnej do codziennego funkcjonowania, dóbr kultury oraz środowiska w sytuacjach zagrożenia. W skład systemu wchodzi instytucje realizujące te zadania oraz siły i środki przeznaczone do ich wykonania.

W definicji ochrony ludności uwzględniono także **obronę cywilną**, której celem jest ochrona ludności cywilnej przed skutkami działań wojennych i ich następstwami.

Taka definicja obejmuje szeroki zakres działań związanych z ochroną obywateli w różnych sytuacjach:

- podczas codziennego funkcjonowania państwa;
- w sytuacjach kryzysowych, takich jak stan wojenny czy wojna.

Dzięki temu wszystkie instytucje odpowiedzialne za ochronę ludności, a także uczestnicy życia publicznego i obywatele, mogą lepiej zrozumieć swoje role, obowiązki i kompetencje.

W czasie pokoju zadania związane z ochroną ludności realizują określone instytucje. W razie wojny te same podmioty przekształcają się w organizacje obrony cywilnej, zgodnie z międzynarodowymi przepisami, które Polska przyjęła.

Ustawa precyzuje pojęcia związane z ochroną ludności, porządkując je w polskim systemie prawnym. Uwzględnia przy tym obowiązujące regulacje dotyczące szeroko rozumianej ochrony obywateli.

Ustawa wprowadza także definicje takich pojęć, jak zasoby ochrony ludności, ocena ryzyka (w innym ujęciu niż w zarządzaniu kryzysowym), zagrożenie, odporność społeczna oraz pomoc doraźna i humanitarna.

Struktury ochrony ludności

Zawarte w ustawie rozwiązania nie przewidują tworzenia nowych struktur, lecz wskazują już istniejące organizacje publiczne (organy, instytucje, służby), na których oparty będzie system ochrony ludności i obrony cywilnej. Określają odpowiedzialność organów rządowych i samorządowych, a także służb, inspekcji, straży oraz innych podmiotów, które w ramach swoich kompetencji realizują zadania związane z ochroną ludności.

Wszystkie te podmioty, wskazane w ustawie i innych przepisach prawa, określa się jako podmioty ochrony ludności, a organy odpowiedzialne za ich funkcjonowanie – jako organy ochrony ludności.

Struktura obrony cywilnej opiera się na podmiotach ochrony ludności, tj. służbach, inspekcjach, strażach, jednostkach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochotniczych strażach pożarnych.

Celem ustawy jest uporządkowanie i integracja istniejących regulacji prawnych w tej dziedzinie. Nie zmienia jednak kompetencji podmiotów realizujących zadania z zakresu ochrony ludności, które są określone w innych ustawach.

Przepisy ustawy, bazując na już działających instytucjach (służbach, inspekcjach, strażach, organizacjach pozarządowych itp.), zwiększą potencjał ochrony ludności i obrony cywilnej państwa.

Zwiększenie tego potencjału ma nastąpić poprzez:

- wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań ochrony ludności i obrony cywilnej,
- precyzyjne opisanie ich zadań,
- określenie mechanizmów przekształcania się ochrony ludności w obronę cywilną,
- wskazanie sposobu wzmacniania materialnego potencjału ochrony ludności,
- zwiększenie społecznego zaangażowania w ochronę ludności (m.in. poprzez organizacje pozarządowe i samoobronę),
- podniesienie świadomości zagrożeń i odporności społeczeństwa dzięki działaniom edukacyjnym i informacyjnym.

Zasady funkcjonowania obrony cywilnej

Podmioty ochrony ludności w przypadku ogłoszenia mobilizacji będą działać na szczególnych zasadach i zostaną przekształcone w obronę cywilną czasu wojny, czyli w organizację obrony cywilnej. Natomiast w czasie pokoju obrona cywilna ogranicza się do działań organizacyjno-planistycznych, mających na celu przygotowanie państwa, jego organów i instytucji do realizacji zadań obrony cywilnej w stanie wojennym i podczas wojny.

Celem tych działań jest również ochrona osób i sprzętu, aby w warunkach wojennych podmioty ochrony ludności mogły nadal realizować swoje zadania w stopniu niezbędnym do zapewnienia przetrwania ludności cywilnej.

Korpus Obrony Cywilnej

Korpusem Obrony Cywilnej zarządza minister właściwy do spraw wewnętrznych. W jego skład wchodzi:

- personel obrony cywilnej,
- krajowa rezerwa obrony cywilnej.

Personel Obrony Cywilnej

W skład personelu obrony cywilnej wchodzi:

- osoby, które otrzymały przydział mobilizacyjny obrony cywilnej,
- osoby powołane do służby w obronie cywilnej w drodze naboru ochotniczego,
- członkowie krajowej rezerwy obrony cywilnej powołani do służby,
- osoby zaliczone do personelu obrony cywilnej decyzją ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Przydział mobilizacyjny do obrony cywilnej oznacza imienne wyznaczenie osoby do wykonywania zadań obrony cywilnej w odpowiednim organie lub instytucji ochrony ludności. Decyzja ta uwzględnia kwalifikacje, doświadczenie oraz predyspozycje danej osoby.

Krajowa Rezerwa Obrony Cywilnej

W skład krajowej rezerwy obrony cywilnej wchodzi: funkcjonariusze służb mundurowych, którzy pozostają na zaopatrzeniu emerytalnym. Są to byli funkcjonariusze:

- Policji,
- Straży Granicznej,
- Służby Ochrony Państwa,
- Państwowej Straży Pożarnej,
- Służby Więziennej,
- Krajowej Administracji Skarbowej (w tym Służby Celno-Skarbowej),
- Straży Ochrony Kolei,
- Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- Agencji Wywiadu,
- Służby Wywiadu Wojskowego,
- Służby Kontrwywiadu Wojskowego,
- Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

Zadania ministra właściwego do spraw wewnętrznych w czasie stanu wojennego i wojny, w szczególności:

- sprawuje nadzór nad realizacją zadań obrony cywilnej wykonywanych przez organy administracji rządowej i samorządy;
- koordynuje działania obrony cywilnej na szczeblu rządowym i samorządowym,
- ocenia zagrożenia mogące wpłynąć na ochronę ludności i przygotowuje propozycje wsparcia dla właściwych organów obrony cywilnej;
- zgłasza organom państwowym zapotrzebowanie na świadczenia od instytucji publicznych, przedsiębiorców oraz osób fizycznych na rzecz obrony cywilnej
- koordynuje z Ministrem Obrony Narodowej wsparcie działań obrony cywilnej przez Siły Zbrojne RP;
- współdziała z ministrem właściwym do spraw zdrowia w zakresie zapewnienia opieki medycznej;
- współdziała z innymi organami władzy publicznej, wspierając działania obrony cywilnej.

Dodatkowo, minister spraw wewnętrznych prowadzi ewidencję obrony cywilnej, obejmującą personel obrony cywilnej oraz krajową rezerwę obrony cywilnej.

Przekształcanie ochrony ludności w obronę cywilną

Organizacje obrony cywilnej są odpowiedzialne za ochronę życia i zdrowia ludzi, zwierząt oraz ratowanie mienia, zabytków, ważnej dokumentacji w czasie stanu wojennego i wojny. Organy obrony cywilnej powinny wykorzystywać potencjał organizacji pozarządowych i społecznych, których codzienna działalność jest zbliżona do zadań obrony cywilnej.

Dlatego tak ważne jest włączenie do tych działań jednostek ochotniczych straży pożarnych, inspekcji, straży oraz innych jednostek organizacyjnych, które dysponują specjalistycznym sprzętem i wyszkoloną kadrą. Organizacje obrony cywilnej powinny osiągnąć gotowość do działania w czasie kilkunastu godzin i powinny posiadać poziom wysokiej profesjonalizacji zarówno pod względem wyszkolenia, jak i wyposażenia.

Ustawa zakłada umożliwienie członkom podmiotów ochrony ludności oraz personelowi obrony cywilnej powoływania ich, w porozumieniu z organami wojskowymi, do realizacji zadań obrony cywilnej w czasie „W”, jak również spełniania obowiązku wojskowego w organizacji obrony cywilnej.

Podmioty ochrony ludności realizujące zadania ratownicze i ochronne w czasie pokoju zostaną „automatycznie” przekształcone w struktury obrony cywilnej przeznaczone do działania w czasie wojny.

Z chwilą ogłoszenia stanu wojennego i w czasie wojny:

1. organy ochrony ludności przekształcą się w organy obrony cywilnej;
2. podmioty ochrony ludności staną się podmiotami obrony cywilnej;
3. minister właściwy do spraw wewnętrznych obejmie funkcję Szefa Obrony Cywilnej jako krajowy organ obrony cywilnej.

Planowanie w obronie cywilnej

Zgodnie z ustawą, organy ochrony ludności są zobowiązane do sporządzania planów obejmujących zadania związane z ochroną ludności. Plany te, tworzone na podstawie odrębnych przepisów, muszą być spójne z zadaniami obrony cywilnej.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta oraz marszałek województwa uwzględniają w planach zarządzania kryzysowego działania związane z przygotowaniem zasobów, tworzeniem rezerw materiałowych oraz wdrażaniem rozwiązań organizacyjnych niezbędnych do realizacji zadań obrony cywilnej.

W tych planach uwzględnia się, w szczególności:

- wyznaczenie obiektów użyteczności publicznej, komunikacyjnych, handlowych, usługowych i magazynowych lub ich części jako miejsc zbiorowej ochrony;
- organizację doraźnych ukryć na terenach publicznych i prywatnych;

- wyznaczenie miejsc przechowywania ewakuowanych dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- organizację ewakuacji, w tym transportu dla ludności i mienia, oraz wyznaczenie miejsc docelowych;
- siły i środki przeznaczone udzielania pomocy humanitarnej;
- procedury dotyczące występowania o pomoc humanitarną i sposób jej dystrybucji.

Ponadto proponuje się, aby Dyrektor Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, ministrowie kierujący działami administracji rządowej, kierownicy urzędów centralnych oraz wojewodowie uwzględniali zadania obrony cywilnej w swoich planach zarządzania kryzysowego.

Zmiany te mają na celu realizację zaleceń Najwyższej Izby Kontroli, która w kolejnych kontrolach od 2010 roku wskazywała na brak aktualnego planu obrony cywilnej państwa.

Ewakuacja ludności

Ustawa przewiduje, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) oraz starosta będą opracowywali wkłady do wojewódzkich planów ewakuacji, natomiast, wojewodowie będą odpowiedzialni za opracowanie planów ewakuacji (przemieszczenia ludności do miejsc bezpiecznych) na obszarze województwa.

Plany te stanowić będą załącznik funkcjonalny do planów zarządzania kryzysowego sporządzanych przez wojewodów.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa będzie opracowywać krajowy plan ewakuacji, bazując na wojewódzkich planach ewakuacji ludności.

Plany ewakuacji ludności będą obejmowały organizację przemieszczenia ludności z terenów zagrożonych oraz jej przyjęcia w bezpiecznych miejscach – zarówno w czasie wojny, jak i w przypadku klęski żywiołowej.

Plany te mają zawierać:

- liczbę osób przewidzianych do ewakuacji na danym obszarze,
- wykaz dostępnej infrastruktury transportowej (lądowej, wodnej i powietrznej) do wykorzystania podczas ewakuacji;
- wykaz miejsc zakwaterowania przeznaczonych na przyjęcie ewakuowanej ludności;
- wykaz środków transportu niezbędnych do przeprowadzenia ewakuacji;
- wykaz sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia ewakuacji oraz ochrony pozostawionego mienia;
- wykaz osób odpowiedzialnych za koordynację i wsparcie działań ewakuacyjnych;
- sposób powiadamiania ludności o planowanej ewakuacji.

System Bezpiecznej Łączności Państwowej

Ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej zakłada utworzenie Systemu Bezpiecznej Łączności Państwowej, który będzie nadzorowany przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Jego celem jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania administracji państwowej oraz ochrony ludności zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

System, którego operatorem ma być minister właściwy do spraw wewnętrznych, zapewni:

- integrację systemów łączności i komunikacji administracji publicznej oraz służb mundurowych podległych ministrowi spraw wewnętrznych z systemami nadzorowanymi przez Ministra Obrony Narodowej, w ramach modernizacji infrastruktury krytycznej;
- możliwość ostrzegania, powiadamiania i alarmowania ludności o zagrożeniach, a także skuteczną komunikację służb państwowych i podmiotów ochrony ludności w realizacji ich zadań;
- bezpieczne cyfrowe kanały łączności w sieciach stacjonarnych, radiowych, komórkowych i satelitarnych.

Do zadań operatora będzie należeć:

- zarządzanie siecią łączności państwowej, w tym jej infrastrukturą telekomunikacyjną;
- określanie minimalnych wymagań technicznych niezbędnych do zapewnienia niezawodnych połączeń dla urządzeń stacjonarnych i mobilnych;
- zapewnienie szyfrowanej komunikacji między użytkownikami instytucjonalnymi i indywidualnymi, przy użyciu narzędzi kryptograficznych certyfikowanych przez ABW lub SKW.

Na realizację zadań związanych z utworzeniem, utrzymaniem, rozwojem i modernizacją Systemu Bezpiecznej Łączności Państwowej minister właściwy do spraw wewnętrznych otrzyma dotację celową z budżetu państwa.

Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, uzgodniony z Ministrem Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia będzie powoływał Pełnomocnika Rządu ds. Systemu Bezpiecznej Łączności Państwowej i określał jego szczegółowy zakres działania.

Budownictwo ochronne (obiekty zbiorowej ochrony)

Ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej tworzy system ewidencji, utrzymywania i budowy schronów oraz ukryć doraźnych, zapewniając wsparcie finansowe dla tych przedsięwzięć.

Obiekty zbiorowej ochrony są przeznaczone do ochrony ludności przed skutkami zagrożeń, takich jak klęski żywiołowe, ataki terrorystyczne i działania wojenne. Obejmują one:

- schrony – budowle ochronne o zamkniętej i hermetycznej konstrukcji, wyposażone w systemy filtrowentylacyjne lub pochłaniacze regeneracyjne.
- ukrycia – budowle ochronne o konstrukcji niehermetycznej.

Organy ochrony ludności są zobowiązane do planowania odpowiedniej liczby i pojemności obiektów zbiorowej ochrony, dostosowanych do liczby mieszkańców danego obszaru oraz przewidywanych zagrożeń.

Minimalna pojemność obiektów zbiorowej ochrony powinna wynosić:

- w granicach administracyjnych miast: w budowlach ochronnych dla co najmniej 25% mieszkańców, a we wszystkich obiektach zbiorowej ochrony – dla co najmniej 50%,
- poza granicami administracyjnymi miast: w budowlach ochronnych dla co najmniej 15% mieszkańców, a we wszystkich obiektach zbiorowej ochrony – dla co najmniej 25%.

Budowle ochronne i miejsca doraźnego schronienia powinny spełniać wymagania określone w przepisach budowlanych, a ponadto wymagania techniczne i lokalizacyjne (w szczególności posiadać odpowiednią wytrzymałość, środki przeciwpożarowe, wentylację, wyjścia ewakuacyjne, zaopatrzenie w energię i wodę, odprowadzanie ścieków i rozwiązania służące przetrwaniu osób znajdujących się w budowli ochronnej oraz spełniać Polskie Normy) oraz być zaprojektowane jako obiekty o podwójnej funkcji, w sposób umożliwiający ich wykorzystanie zgodnie z potrzebami właścicieli lub zarządców.

Przewiduje się wykorzystanie jako budowli ochronnych podziemnych systemów transportu szynowego, w szczególności metra, podziemnego tramwaju i kolei podziemnej.

Za zaplanowanie liczby i pojemności obiektów zbiorowej ochrony odpowiadają organy ochrony ludności na swoim obszarze właściwości.

Obiekty budowlane uznaje się za budowle ochronne na podstawie wyznaczenia (wskazania) przez właściwy organ ochrony ludności (ale tylko w przypadku obiektów, które znajdują się w wyłącznym władaniu tych organów), na podstawie porozumienia właściwego organu ochrony ludności z właścicielem lub zarządcą budynku albo na podstawie decyzji właściwego organu ochrony ludności.

Przewiduje się, że Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej będzie prowadził Centralną Ewidencję Obiektów Zbiorowej Ochrony. W ewidencji będą znajdowały się dane o istniejących schronach i ukryciach, planowanych miejscach organizacji ukryć doraźnych, obiektach potencjalnie przydatnych do przystosowania na ukrycia doraźne oraz obiektach osłonowych, a także podział na obiekty publiczne i niepubliczne. Dla schronów i ukryć ujętych w ewidencji sporządza się będzie kartę ewidencyjną budowli ochronnej.

W przypadku wprowadzenia jednego ze stanów nadzwyczajnych lub przewidywanego zagrożenia, ludność zostanie niezwłocznie poinformowana o umiejscowieniu obiektów zbiorowej ochrony oraz o sposobie dotarcia do nich i korzystania z nich. Wdrażanie tych przepisów ustawy ułatwi przeprowadzenie przez Państwową Straż Pożarną wspólnie z nadzorem budowlanym powtórnej inwentaryzacji tego rodzaju obiektów.

Organy ochrony ludności będą mogły przekazywać właścicielom lub zarządcom budowli środki finansowe (mogące pokryć do 100% kosztów) na:

- budowę budowli ochronnych, zaliczonych do obiektów zbiorowej ochrony na podstawie porozumienia lub decyzji właściwego organu ochrony ludności;
- przebudowę budowli w celu spełniania wymogów budowli ochronnej;
- dostosowanie obiektów do spełniania wymagań technicznych;
- organizowanie miejsc doraźnego schronienia;
- remont i utrzymanie obiektów zbiorowej ochrony;
- przygotowanie budowli ochronnych do użycia.

Finansowanie systemu ochrony ludności i obrony cywilnej

Na finansowanie zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej przeznaczają się corocznie środki w wysokości nie niższej niż 0,3 proc. Produktu Krajowego Brutto. W skład tych środków wchodzi:

- środki przeznaczone na realizację zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ministra właściwego do spraw zdrowia, wojewodów i Narodowy Fundusz Zdrowia oraz wydatki Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych;
- środki ujęte w ramach limitu wydatków na finansowanie potrzeb obronnych, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, w wysokości 0,15% produktu krajowego brutto.

Minister właściwy ds. wewnętrznych opracowuje Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej, który określa sposób wydatkowania tych środków. Program opracowuje się **na okres czterech lat i aktualizuje co dwa lata**. Projekt Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej podlega uzgodnieniu z Ministrem Obrony Narodowej, jest opiniowany przez Rządowy Zespół Ochrony Ludności oraz Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, a następnie zatwierdzany przez Radę Ministrów.

Koszty realizacji zadań określonych w ustawie są pokrywane w ramach środków będących w dyspozycji właściwych dysponentów części budżetu państwa. Środki te przeznaczają się na finansowanie lub dofinansowanie organów ochrony ludności i podmiotów ochrony ludności w zakresie realizacji zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej, w tym na zadania o charakterze obronnym RP, w szczególności na tworzenie i utrzymanie zasobów ochrony ludności i obrony cywilnej, rozwój krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, ochotniczych straży

pożarnych, zakup i modernizację sprzętu, w tym teleinformatycznego, budowę i utrzymanie baz magazynowych oraz budowę, modernizację i remont infrastruktury związanej z ochroną ludności i obroną cywilną, w tym budowli ochronnych oraz szkolenia i edukację.

Finansowanie zadań ochrony ludności i obrony cywilnej na poziomie Samorządu Terytorialnego (gmina, powiat, województwo) planuje się w ramach budżetów tych jednostek. Zadania te mogą być finansowane w ramach rezerwy celowej, o której mowa w art. 26 ust. 4 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

Na dofinansowanie zadań własnych z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej jednostki samorządu terytorialnego otrzymują środki w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Dotacje te będą przekazywane przez wojewodów. Procentowy udział dotacji w kosztach realizowanych zadań regulować będzie umowa, a wartość dotacji może wynosić **do 100 proc. kosztów zadania**.

Dodatkowo **spółki z udziałem Skarbu Państwa**, komunalne i z udziałem państwowych osób prawnych mogą przeznaczać corocznie na wpłatę na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego i Ochrony Ludności, o którym mowa w art. 31 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2024 r. poz. 98), do 0,3 proc. zysków netto za rok poprzedni w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości lub międzynarodowego standardu rachunkowego stosowanego przez daną Spółkę.

Ustawa kluczowa do budowania naszego bezpieczeństwa

Ustawa o ochronie ludności, obronie cywilnej była przygotowywana w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych z udziałem Ministerstwa Obrony Narodowej, wielu ekspertów reprezentujących samorząd i organizacje pozarządowe.

Ponieważ ustawa ta stanowi kluczowy element budowy jednego z najważniejszych komponentów bezpieczeństwa państwa – obrony cywilnej – mamy świadomość, że bezpieczeństwo opiera się na dwóch filarach.

Pierwszy filar to filar militarny, oparty na siłach zbrojnych. Natomiast drugi filar, który będzie gwarantował bezpieczeństwo obywateli, to właśnie ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej.

Zasadniczym jej celem jest wypełnienie społecznego zapotrzebowania na bezpieczeństwo i obronę i obronę naszych obywateli.

Chociaż ustawa nie ma charakteru operacyjnego, ten został opisany w innych ustawach (w ustawie o zarządzaniu kryzysowym, o stanie wojennym, o stanie klęski żywiołowej), to przyczynia się do budowania odporności, wyznaczając zadania, które musimy zrealizować na rzecz bezpieczeństwa obywateli.

Ustawa nie zawiera żadnych odniesień ograniczających prawa obywatelskie, - wręcz przeciwnie, wskazuje, że muszą one być zagwarantowane, zgodnie z Konstytucją RP.